

Vlaanderen
is bodembewust

Beter voorkomen dan saneren

De goedkoopste weg naar een propere bodem

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

Zorg voor uw bodem... en voor uw portemonnee

Werkt uw bedrijf met producten zoals smeeroilie, diesel, ontvetters of andere chemicaliën die verontreinigend zijn voor onze bodem? Hebt u een brandstoftank met stookolie of benzine? Dan is de kans groot dat uw bedrijf vroeg of laat een bodemonderzoek moet laten uitvoeren.

Als u uw bedrijf overdraagt of stopzet, wordt er gemeten of de bodem niet verontreinigd is. Ook bij uitvoering van graafwerken is een bodemonderzoek verplicht. Los daarvan kan de overheid controles uitvoeren. Als blijkt dat uw bodem verontreinigd is, dan moet u die laten saneren. De kosten van zo'n sanering lopen vaak hoog op. Bescherm daarom zelf uw bodem en laat uw infrastructuur tijdig keuren, want voorkomen is beter én goedkoper dan saneren. Zo vermijdt u hoge saneringskosten.

Vermijd hoge saneringskosten

Een tank keuren
kost gemiddeld
300 euro

Een bodemsanering
kost gemiddeld
300.000 euro

Voor een eigenaar of milieuverantwoordelijke van een bedrijf is het echter niet altijd duidelijk hoe bodemverontreiniging best wordt voorkomen, en hoe en wanneer u een keuring of periodiek oriënterend bodemonderzoek moet laten uitvoeren. In deze brochure vindt u alvast enkele handige tips om uw bodem gezond te houden. We geven tot slot ook een stappenplan mee als u een verontreiniging vaststelt.

1. Hoe voorkom ik nieuwe bodemverontreiniging?

De bodem beschermen tegen lekken en vervuiling kan op allerlei manieren. We geven eerst enkele algemene aandachtspunten mee voor uzelf en uw personeel, en gaan dan dieper in op een aantal praktische details.

Algemene preventiemaatregelen

Wees u bewust van de risico's

De zorg voor een gezonde bodem begint bij uzelf en uw personeel. Maak uw medewerkers attent op de risico's en de gevolgen.

Organiseer een korte opleiding voor de medewerkers die met risicovolle producten werken. Waak erover dat iedereen weet hoe die veilig en wettelijk opgeslagen worden, en waar er in het productieproces de grootste risico's op lekken bestaan.

Stel een interventieplan op

Ook als er gemorst wordt of er ergens een lek is, moeten medewerkers meteen weten wat te doen. Een goed uitgewerkt interventieplan helpt om het hoofd koel te houden en duidt aan wie wat doet bij schadegevallen. De gevolgen van een schadegeval zijn veel minder groot als er snel en efficiënt ingegrepen wordt.

Voer regelmatig controles uit

Hoe sneller een verontreiniging wordt ontdekt, hoe minder kans de verontreiniging krijgt om zich te verspreiden. De kosten voor de sanering zijn dan veel lager. Voer regelmatig inspecties uit: zo voorkomt u niet alleen bodemverontreiniging maar ook onnodig productverlies. Kijk dus zelf regelmatig na of u ergens een lek ziet. Zorg dat het lek-detectiesysteem feilloos werkt en laat op tijd uw tanks keuren.

Sommige bedrijven hebben een **periodieke onderzoeksplicht**. Deze bedrijven moeten om de 10 of 20 jaar een oriënterend bodemonderzoek laten uitvoeren. Door de kwaliteit van de bodem regelmatig te controleren is het mogelijk om in te grijpen vooraleer een bodemverontreiniging ernstig wordt.

Praktische maatregelen: van opslag tot afvoer

Opslagtanks voor risicovolle producten

Brandstof en andere risicovolle producten worden vaak bewaard in opslagtanks. Bij het plaatsen en onderhouden van opslagtanks komt heel wat kijken, én kan er heel wat mislopen. Deze tips helpen u om bodemverontreiniging te voorkomen. Vanaf de aanschaf van een nieuwe tank tot aan het verwijderen van een oude tank.

De aanschaf van een nieuwe tank

Een belangrijke oorzaak van nieuwe bodemverontreinigingen is gelinkt aan opslag. Dus als u van plan bent om een opslagtank te plaatsen, lees er dan zeker de **wettelijke bepalingen** nog eens op na. Deze 3 regels zijn alvast prioritair:

Tips & Tricks

- Denk vooraf goed na over de locatie van de tank, het vulpunt en ontluchtingspunt.
- Laat de tank zeker keuren voor u hem in gebruik neemt.
- Label de tank! Duid aan welk product erin zit, wat het volume van de tank is, wanneer de laatste keuring was, ...

Een bovengrondse tank
is veel veiliger dan een
ondergrondse tank.

Het vullen van de tank

Ook tijdens het vullen van opslagtanks bestaat een risico op het ontstaan van bodemverontreiniging. Vaak omdat de verantwoordelijke voor de tank niet aanwezig is bij het vullen en de leverancier niet de juiste instructies krijgt. Als een tank een rode dop heeft gekregen, bent u aansprakelijk voor de gevolgen als u hem toch laat vullen. Houd deze regel van 3 zeker in gedachten:

Tips & Tricks

- Geef het juiste te leveren volume door aan de leverancier.
- Wees aanwezig tijdens het vullen.
- Controleer of het juiste vulpunt gebruikt wordt en de juiste tank wordt gevuld.

Het keuren van de tank

Denk eraan dat een niet-gekeurde tank niet verzekerd is. Toch laten nog veel exploitanten na om hun tank periodiek te keuren. Veel schadegevallen met opslagtanks komen voort uit niet-gekeurde tanks. Laat dus tijdig uw tanks keuren en beperk zo het risico op hoge saneringskosten.

Weet dat alle bestaande tanks een eerste keer gekeurd moesten zijn voor 1 augustus 2003.

Bekijk wat uw [keuringsverplichtingen](#) zijn en contacteer een [erkende keurder](#).

Een tank buiten gebruik stellen

Soms worden tanks die niet meer gebruikt worden per vergissing toch nog gevuld en veroorzaken op die manier bodemverontreiniging. Als u een tank buiten gebruik stelt hou dan rekening met een aantal [wettelijke verplichtingen](#). Volg ook zeker onze twee basistips:

Tips & Tricks

- Een tank die niet meer wordt gebruikt laat u best meteen verwijderen.
- Verwijder een tank niet voor deze gereinigd is.

Een oude tank vervangen

Hoe oud is uw tank al? Want hoe ouder de tank, hoe meer kans op corrosie en lekken natuurlijk. De kostprijs van een nieuwe tank ligt opnieuw veel lager dan de kostprijs van een sanering: een tank van 2000 liter kost ongeveer 1000 euro, terwijl een sanering gemiddeld 300.000 kost. Vooral ondergrondse tanks laat u best tijdig vervangen.

Ondergronds versus bovengronds

Bij een ondergrondse tank heeft u meer kans op ernstige bodemverontreiniging dan bij een bovengrondse tank. Bij een bovengrondse tank ziet u immers meteen of er een lek is en kan er snel worden gereageerd. Kies dus bij voorkeur voor een bovengronds exemplaar, als u een nieuwe tank laat plaatsen.

Vroeger werden opslagtanks vaak ondergronds geplaatst om ruimte te winnen. Nu raden we dit uitdrukkelijk af: de gewonnen ruimte weegt immers niet op tegen de grotere risico's en hogere saneringskosten.

Tips & Tricks

- Kies voor een bovengrondse tank i.p.v. een ondergrondse.
- Voorzie de juiste inkuiping indien nodig.
- Voorzie de gepaste maatregelen rond een bovengrondse tank om hem te beschermen tegen botsingen.

Risicovolle stoffen op de werkvloer

Niet alleen de opslag van risicovolle stoffen zorgt voor problemen. Ook op de werkvloer zelf gaat u best voorzichtig om met producten om bodemverontreiniging te voorkomen. Het regelmatig morsen van een beperkte hoeveelheid product zal op termijn immers evenveel schade veroorzaken als een grote calamiteit. Drie tips helpen u op weg:

Informeer uw medewerkers

Maak medewerkers bewust van de risico's. Zorg ervoor dat ze zo weinig mogelijk morsen en dat ze de kritische plaatsen in de productielijn kennen.

Gebruik altijd lekbakken of vloeistofdichte vloeren

Als u met vloeibare producten werkt, doe dit dan altijd boven lekbakken of vloeistofdichte vloeren! Zo wordt voorkomen dat het gemorst product in de bodem of het grondwater terecht komt.

Onthou dat een gewone betonvloer niet vloeistofdicht is.

Beperk opgeslagen volumes

Beperk risico's op calamiteiten door de hoeveelheid opgeslagen producten zo klein mogelijk te houden.

Hou machines goed in de gaten

Ook machines en voertuigen kunnen hier en daar lekken. Hou dit goed in de gaten en herstel.

Leidingen, rioleringen & olie-waterafscheiders

Wie zijn producten veilig opslaat én er voorzichtiger mee omgaat op de werkvloer, is al een heel eind op weg. Maar daarnaast blijven er nog enkele kritische punten. Hieronder geven we nog drie belangrijke aandachtspunten mee:

Leidingen

Vaak zijn er verbindingsleidingen nodig tussen de opslagplaats en de werkvloer. Denk bijvoorbeeld aan ondergrondse of bovengrondse leidingen van de opslagtank naar de pomp, of van de verpopslagplaats naar de menginstallatie. Dat bovengrondse leidingen veiliger zijn, spreekt voor zich: bij deze leidingen zal u een lek veel sneller ontdekken. Controleer regelmatig zelf al uw leidingen en laat ze ook meenemen bij de tankkeuring. Als u nieuwe leidingen legt of oude vervangt, kies dan zeker voor zichtbare leidingen. Een veilige en handige optie is om leidingen in een leidinggoot te leggen, met een beschermend rooster erop.

Oude rioleringen

Oude rioleringen zijn vaak in slechte staat waardoor er op veel plaatsen scheuren en lekken ontstaan. Giet dus zeker niets in de riolering dat er niet in thuishoort. Het product kan immers netjes in het rioolputje verdwijnen, maar enkele meters verderop toch via een scheur in de bodem terechtkomen.

Olie-waterafscheiders

Een olie-waterafscheider scheidt de olie van het afvalwater voor het geloosd wordt, maar dan moet u er wel voor zorgen dat hij goed zijn werk doet. Controleer om de 3 maanden of hij nog niet verzadigd is en laat op tijd reinigen.

2. Wat doe ik bij schadegevallen of bij het vaststellen van nieuwe bodemverontreiniging?

Ook als het kwaad al geschied is, kunt u nog veel doen om de schade te beperken. Door snel en correct te handelen na een schadegeval, beperkt u de saneringskosten immers drastisch. Vaak voorkomt u zo dat het product ook in het grondwater terecht komt. Het saneren van het vaste deel van de grond alleen kost gemiddeld 60.000 euro, een sanering met grondwater erbij kost al gauw 300.000 euro.

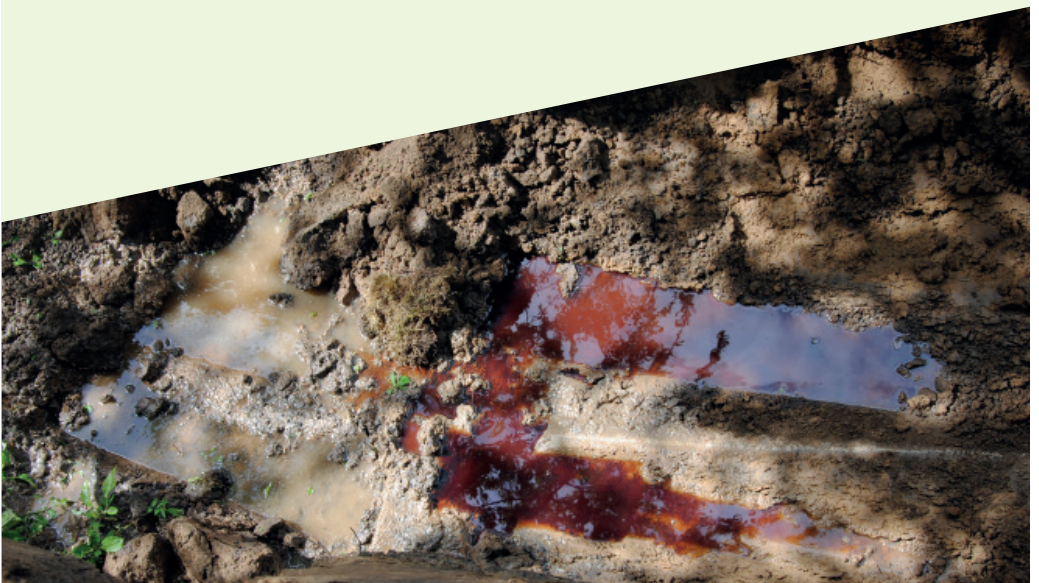
Snel handelen is de boodschap

Sanering zonder
grondwater

X5

Sanering met
grondwater erbij

De juiste spill-kit in de buurt

Voorzie een aangepaste spill-kit op strategische plaatsen, waar de kans op lekken het grootst is dus. Een spill-kit bevat handige tools om de schade snel in te dijken, zoals handschoenen, absorberende korrels en een absorptieslang. Er zijn verschillende spill-kits te verkrijgen op de markt. Bepaal samen met een gespecialiseerde firma wat er best in jouw spill-kit zit.

Vereenvoudigde schaderegeling

Op de website van de OVAM vindt u een **vereenvoudigde schadeprocedure** die u geld en tijd bespaart bij het vaststellen van nieuwe bodemverontreiniging. Maak daar zeker gebruik van!

Eerste hulp bij schadegevallen: volg dit stappenplan!

Bij de ontdekking van een schadegeval, kan er paniek en chaos ontstaan. Daarom zetten we nog even alle noodzakelijke stappen op een rij:

- 1 Blijf kalm maar reageer snel! Volg het interventieplan (wie doet wat) en gebruik de spill-kit.
- 2 Stel meteen daarna een **erkende bodemsaneringsdeskundige** aan.
- 3 Meld het schadegeval binnen de 30 dagen bij de bevoegde overheid. Op die manier kunt u gebruik maken van de **vereenvoudigde schadeprocedure**.
- 4 Nog vragen? Contacteer de milieudienst van uw gemeente of de infolijn van de OVAM:

OVAM

Infolijn bodem
bodem@ovam.be
015 284 458
www.ovam.be/preventie

Nog vragen na het lezen
van deze brochure?
Contacteer dan uw beroepsfederatie.
Zij helpen u zeker verder op weg!

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

www.ovam.be

V.U.: OVAM, Stationsstraat 110, 2800 Mechelen, D/2018/5024/09